

Олена Леонідівна Вознесенська,
кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, член ради прав-
ління ГС «Національна психологічна асоціація», президент Всеукраїнської гро-
мадської організації «Арт-терапевтична асоціація»
м. Київ

МЕДІАТВОРЧІСТЬ ЯК ЗАСІБ МИРОТВОРЕННЯ І ОПАНУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ТРАВМИ

MEDIA CREATIVITY AS A MEAN OF PEACEKEEPING AND OVERCOME OF COLLECTIVE TRAUMA

Анотація. Медіа-арт-терапія як можливість самовираження через медіа-творчість є ефективною стратегією збереження психічного здоров'я, запобігання медіатравмуванню та зміцненню медіа-імунітету. Створення анімації є інструментом медіа-арт-терапії. Монтаж як етап створення анімаційного фільму дозволяє запобігти дезінтеграції особистості як наслідку психічної травми. Переживання власної екранної творчості як соціальної відкриває для учасників сутнісну цінність і значення медіатворчості в житті. Це - можливість зробити свій внесок в подолання колективної травматизації, розвиток суспільства, вихід на новий рівень розуміння соціальної медіареальності.

Ключові слова: психологічна травма, колективна травма, миротворення, Україна, соціальна реабілітація, медіа-арт-терапія.

Media-art-therapy is an opportunity for self-expression through media creativity and effective strategy for the preservation of mental health, and the prevention of media trauma and the strengthening of media-immunity. Creation of animation is a tool of media art therapy. Montage as a stage of creating an animation film can prevent the disintegration of personality as a consequence of mental trauma. The experience of their own screen creativity as a social opens up to the participants the essential value and significance of media literacy in their lives. It is an opportunity to make your own contribution to overcoming collective traumatism, the development of society, the emergence of a new level of understanding of social mediareality.

Key words: psychological trauma, collective trauma, peacekeeping, Ukraine, social rehabilitation, media-art-therapy.

Медиа-арт-терапия как возможность самовыражения через медиатворчество является эффективной стратегией сохранения психического здоровья, профилактики медиатравмирования и укрепления медиа-иммунитета. Создание анимации является инструментом медиа-арт-терапии. Монтаж как этап создания анимационного фильма позволяет избежать дезинтеграции личности как последствий психической травмы. Переживание собственного экранного творчества как социального открывает для участников сущностную ценность и значение медиатворчества в жизни. Это – возможность сделать свой вклад в пре-

одоленіе колективної травматизації, розвитиє общества, виход на новий уровень пониманія соціальної медиареальности.

Ключевые слова: психологическая травма, коллективная травма, миротворчество, Украина, социальная реабилитация, медиа-арт-терапия.

Мистецтво як ніколи знаходиться *під впливом соціальних контекстів*. Ідея Миколи Реріха – «Мир через Культуру» – повною мірою виражає нашу думку, що без культури немає миру і лише культура принесе мир. Саме Реріх переніс розуміння миротворчості з площини політики у площину культури. Реріх вважав, що війни є проявом варварства людини, її невігластва, від якого страждає все людство [4].

Поняття «*миротворчість*» має два аспекти: зовнішній і внутрішній, які взаємопов'язані. Перший – це зусилля зі збереження миру в соціумі, другий – зусилля зі збереження миру в собі – розширення свідомості людини, розуміння її тісних зв'язків з природою і духом. Таке розуміння миротворчості дозволяє поєднати соціальне та особистісне, глобальне й індивідуальне, виявляє механізми функціонування суспільства. Не буде миру в душі кожної людини, не буде миру у взаємодії з іншими, не буде прийняття інакшості, толерантності до невизначеності. Саме це дозволяє використовувати творчість взагалі і медіаторчість зокрема з метою миротворення і опанування наслідків психічної травми. А розвиток медіакультури в нашу інформаційну епоху дозволяє впливати не лише на емоційний стан окремої особистості, а й працювати з колективними травмами, переживаннями, поділеними багатьма людьми.

Медіа-арт-терапія, що використовує медіаторчість, як новітній метод допомоги особистості може вказати шлях *опанування колективної травми* і медіатравми – травми, що виникла під інтенсивним впливом медіаповідомлень, медіа-контенту, отримана з використанням медіа-засобів, шкідлива для психіки реакція на емоційно значущу подію, що зачіпає значущі сфери існування людини, і яка пов'язана із сильними, стресовими впливами на психіку, загрозою для життя.. Те, що було викликано медіа, може бути і подолано таким саме шляхом. Не можна оминати медіа під час легітимізації травматичних переживань на рівні культури, яка є необхідною на шляху зцілення від травми [2].

Нові медійні пристрої дозволяють створювати неймовірні продукти [1]. Поширення власноруч створеного контенту через мережу інтернет, через соціальні мережі надає людині безмежні можливості для отримання підтримки друзів і навіть незнайомих людей через «вподобання» («лайкі»). За думкою Олексія Шульгіна в класифікацію творів мережевого мистецтва за формою і характером замислу входить і story telling / розповідання історій, і звіт про подорож, і, навіть, self-promotion [5].

Отже, завдяки інтернет-технологіям медіа-арт-терапія сприяє розширенню комунікативних стратегій та дій людини чи громади. Дозволяє працювати з тими, хто не може за певних причин брати участь в арт-терапевтичній групі, ділитися переживаннями та висловлювати власні думки іншим. Це сприяє соціальній реабілітації людини, створює умови для соціальної активності, що є ознакою *медіа-арту* взагалі, і, таким чином, формує активну життєву позицію

особистості. Мультимодальність віртуального простору дозволяє оживити свою історію, свою казку, створюючи анімацію, чи просто його озвучити за допомогою електронної музики.

Ми обрали анімацію як знайомий всім з дитинства вид телеекранного мистецтва, що з'явився на два десятиріччя раніше класичного кінематографу і до сьогодні обумовлює сучасну екранну реальність. В анімації використовується принципово інша організація виробничого процесу ніж у фільмі: зйомка окремими кадрами. Це розширює межі експериментів та можливості втілення вигаданих образів.

Під час завдань з медіа-арт-терапії важливими є не лише спільна творчість і взаємодія, а ще й можливість отримати результат – створити щось прекрасне і поділитися цим з іншими. Це дає ресурс взаємопідтримки та довіри одночасно з усвідомленням і реалізацією власних бажань та потреб, ресурс для інтеріоризації отриманих навичок в життя кожним учасником.

Робота зі створення анімаційного фільму складається з чотирьох етапів: **підготовчого, зйомки, монтажу і перегляду** [3]. Інтеграція знімального матеріалу (окремих фотографій) в цілісний образ, озвучування та музичне оформлення може, з точки зору психологічної допомоги в подоланні наслідків психотравматизації, розглядатися як відновлення цілісного сприймання світу після фрагментації під час травмивної події. Велика кількість окремих фрагментів символізує зруйновану картину світу, що «розколовся». По шматочкам збирається цілісний образ, який має яскраві кольорові відтінки. Під час монтажу відбувається переосмислення травмивних подій і наділення травматичного досвіду новими смислами. Без переосмислення не є можливим посттравматичне зростання.

Спільна творчість сприяє отриманню досвіду взаємопідтримки, опори, відновлюється цілісне сприймання реальності, де є місце кожному погляду, кожній думці, де можна разом існувати, взаємодіяти та творити. Крім цього, важливим є налагодження взаємодії в командах; усвідомлення вкладу кожного в спільну роботу. Результат є великим ресурсом для учасників спільної творчості. Цей етап є найбільш емоційно позитивним в переживаннях учасників. Окремі кадри, сцени у з'єднанні між собою, музикою та шумами, набувають остаточного смислу.

У застосуванні анімації як арт-терапевтичного методу можна зазначити, що процес завершується у повноцінному контакті із глядачем; співставлені власних почуттів, передачі задуму тощо. Екранний образ починає існувати не лише в уяві авторів, і набуває смислів, що надають йому глядачі. Відбувається діалог медіа-творця і глядача. Переживання власної екранної творчості як соціальної відкриває для учасників групи сутнісну цінність і значення медіаторчості в сучасному житті. Це – можливість не лише поділитися власними здобутками з іншими, а й зробити свій власний внесок в подолання колективної травматизації, розвиток суспільства, вихід на новий рівень розуміння соціальної медіареальності. Це відбувається тому, що сприймання медійного (екранного) продукту залежить від певних групових характеристик – емоційного єднання, загального культурного рівня групи, підсилення та послаблення емоційних реакцій, групо-

вих цінностей. Медіатори є потужними стимуляторами активності складних психічних процесів і породжують співтворчість. Йдеться не лише про створення, а й про творче сприймання створеного спільно продукту.

Список використаної літератури:

1. Вознесенська О. Медіа-арт-терапія: нові можливості інформаційної доби/ Вознесенська Олена // Простір арт-терапії: можливості інтеграції: матеріали XIV Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Київ, 23–25 лютого 2017 р.) / [за наук. ред. А.П. Чуприкова, Л.А. Найдьоновой, О.Л. Вознесенської, О.М. Скнар]. – К. : Золоті ворота, 2017. – С. 15-21.
2. Вознесенська О.Л., Сидоркіна М.Ю. Арт-терапія у подоланні психічної травми: Практичний посібник / Олена Вознесенська, Марина Сидоркіна. – К.: Золоті ворота, 2016. – 202 с. – Вид. 2е: випр. та доповн.
3. Голубєва О. Є. Анімаційна студія у навчальному закладі / Олена Євгенівна Голубєва. – К.: Шкільний світ, 2012. – 78 с.
4. Дьяченко И. Зов о мире и культуре /Ирина Дьяченко; Международный Центр Рерихов, 2015 ; [Електронне джерело]. – Режим доступу: <https://www.litres.ru/nikolay-rerih/mir-cherez-kulturu/chitat-onlayn>
5. Медиа-арт. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://visart.info/POST/media.htm>